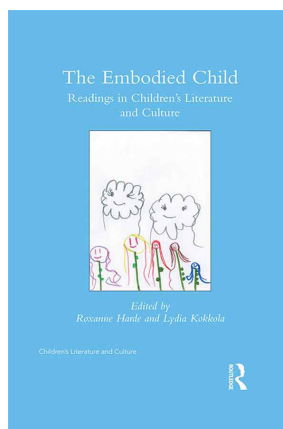

Review/Recension

**ROXANNE HARDE & LYDIA
KOKKOLA (RED.)
THE EMBODIED CHILD
Readings in Children's
Literature and Culture**
New York: Routledge, 2018 (280 s.)

IRSL, International Research Society for Children's Literature, är den globala organisation som har störst betydelse för internationellt nätverkande inom barnlitteraturforskningen. Sällskapet samlar vartannat år barnlitteraturforskare till konferenser under aktuella teman. År 2015 gick konferensen av stapeln i Worcester under Jean Webbs ledning med temat "Creating Childhoods".

The Embodied Child. Readings in Children's Literature and Culture, redigerad av Roxanne Harde och Lydia Kokkola, är den konferensvolym som utkommer i konferensens kölvatten kring temat det förkroppsligade barnet. Underavdelningarna till tematiken är politiseringar, kroppsligheter, läsande kroppar och kommersialiseringar. Antologin vill bryta ny mark, samt konsolidera den rådande materiella vändningen på fältet.

I sin keynote i Worcester, som har publicerats i sällskapets tidskrift *International Research in Children's Literature* och inte ingår i antologin, pekade Maria Nikolajeva ut återkomsten till kroppen som en exponent för den materiella vändningen, vilken enligt henne är det viktigaste skiftet inom aktuell barnlitteraturforskning ("Recent Trends in Children's Literature Research. Return to the Body", 2016(9):2). Hon betraktar vändningen, det vill säga att materiella aspekter som kroppar, landskap eller objekt i högre grad tolkas genom teorier som ekokritik, spacialitetsstudier eller kognitiv poetik, som ett svar på det fokus på konstruktivism och representation som rådde innan. Dessvärre saknas Nikolajevas artikel i antologin, trots att de frågeställningar volymen tar sig an i hög grad lutar sig mot den beskrivning av ett paradigmskifte inom barnlitteraturforskning-

©2018 M. Österlund. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 3.0 Unported License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>), permitting all non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Citation: Barnboken - tidskrift för barnlitteraturforskning/Barnboken - Journal of Children's Literature Research, Vol. 41, 2018 <http://dx.doi.org/10.14811/clr.v41i0.305>

en som hon påtalar. Hennes artikel skulle ha bidragit med en bra ram för antologin eftersom den tar ett helhetsgrepp om den senaste teoretiska utvecklingen som adresseras.

Lydia Kokkola inleder med en förtjänstfull introduktion om barnets kropp som en kategori som skiljer sig från normen, alltså vuxenkroppen. Den användbara axel, som Kokkola hävdar att barnkroppar gestaltas på, är "att ha, att vara och att bli". Hennes historiska utblick utreder hur relationen mellan kropp och själ har sett ut genom tiderna. Svepen är stora, från Platon till Sara Ahmed. Kroppspolitikens belyses genom Michel Foucault, Simone de Beauvoir och Judith Butler och barnkroppen sammanfattas som ett slagfält för politiska diskussioner. Särskilt kommenteras smalhetsideologier och frånvaron av feta barnkroppar. Kokkola diskuterar begreppet vuxenblicken (the adult gaze), som myntats i analogi med begreppet den manliga blicken, och belyser hur vuxenvärlden förhåller sig till barnkroppar, nämligen hur barnet blir till i den vuxnas blick. Synen på barnkroppen som en container vuxna fyller med framtidshopp, nostalgi och värderingar är ännu aktuell. Också den posthumanistiska barnkroppen tangeras och fluiditeten mellan barn och djur påtalar. Exponering av barnkroppar i olika mediala och virtuella sammanhang är enligt Kokkola det nya normala. Hon sammanfattar antologins agenda som att artikelskribenterna vill gå in från andra perspektiv än genus- och etnicitetsperspektiv, som sedan länge används för att teoretisera barnkroppen.

"Läs dej själv. Din kropp måste bli hörd", uppmanar Kokkola antologins läsare. Att reflektera över hur den egna kroppen reagerar på text, menar Kokkola, bidrar nämligen till hur läsaren tar till sig forskningsämnet det förkroppsligade barnet. Min forskarkropp sitter hopkurad i en länstol, minnen av min egen barnkropp kommer upp till ytan – det långa flätade håret, lekens rörelsemönster, maktordningarna som kringskar flickkroppen och mitt läsande barn-jag. Som parallell-läsning råkar jag ha Siri Hustvedts *Den skakande kvinnan eller En historia om mina nerver* (2009), som är en essä som på ett liknande sätt utreder föreställningar om kropp och själ och hur de samverkar. Låt vara att Hustvedt är långt mer polemisk och vass vad gäller "theory of mind", hjärnforskning och filosofi än vad antologin är.

Antologin är ovanligt sammanhållen och innehåller sexton väl-skrivna artiklar. Det undersökta materialet är litteratur, film och tv-serier från 1850-talet till i dag. Tonvikten vilar på ungdomsromaner interfolierade av enstaka analyser av bilderböcker och annat material.

Janet Wesselius inleder med "Anne's Body Has a Mind (and Soul) of Its Own. Embodiment and the Cartesian Legacy in *Anne of Green*

Gables” om hur Anne på Grönkulla är en exponent för det landskap hon rör sig i. Anne som läsare lyfts förtjänstfullt fram i en analys som mejslar ut hur hennes sinne, kropp och affekter samspelar med såväl hennes läsoplevelser som med det omgivande landskapet. Metodologiskt finns en del att önska i de allmänt hållna påståendena, men artikeln är ändå välplacerad eftersom Anne blir ett slags behållare för de olika föreställningar som kommer att läggas fram kring barnkroppen, och i synnerhet den läsande barnkroppen, i hela volymen.

Harde och Kokkola inleder varje sektion med en orienterande text, vilket är utmärkt. Då det gäller politiseringar tas avstampet i Foucaults diskussioner om kroppen som politisk. Särskilt vita skönhetsnormer diskuteras. Med humanisering som nyckelbegrepp belyser Karen Sands-O'Connor i "Learning Not to Hate What We Are. Black Power, Literature, and the Black Child" Black Power-rörelsen och hur det svarta barnets kroppslighet gestaltas i 1970-talets afroamerikanska barnböcker. Hon konstaterar att strategin som används för att motsätta sig rasism är att skriva om barnkroppar på nya sätt som spjärnar mot rådande maktordningar.

Michelle H. Martins och Rachele D. Washingtons granskning av exempelvis bell hooks bilderbok *Happy to be nappy* (1999) i "Kitchens and Edges. The Politics of Hair in African American Children's Picturebooks" lyfter fram skam kring rasifierat hår. De utgår från personliga minnen av hårhantering och den omsorg och intimitet som inramar afroamerikansk hårkultur. Hårism (hairism) tillskrivs rehabiliterande drag samtidigt som rasifiering och maktstrukturer beaktas. Ämnet är uppslagsrikt, men dessvärre är själva bilderboksanalysen satt på undantag, eftersom den visuella analysen är schematisk. Det gäller flera av artiklarna i antologin, som exempelvis Adrielle Brittens "A Feeling Connection. Embodied Flourishing as Represented in Contemporary Picturebooks" som bygger på välbefinnandestudier (wellbeing studies) i kombination med affektiv neurovetenskap. Artikeln visar på möjligheter att blottlägga nya stråk i samtidslitteraturen. Hur eufori, lycka och välbefinnande relaterar till förnöjsamhet reds ut och testas mot bilderboks-material, som exempelvis Mac Barnett och Jon Klassens bilderbok *Extra Yarn* (2012). Britten poängterar särskilt hur taktilt välbefinnande är centralt i bilderböcker. Aktiviteter som ritande, stickande och pysslande förekommer rikligt och är dessutom kopplat till feministisk omsorgskultur.

I sektionen kroppsligheter beaktas främst funktionsvarierande kroppar, avvikelser, som legitimerar normalkroppen. I "Disciplining Normalcy. *What Katy Did* and Nineteenth-Century Female Bodies"

beträder Julie Pfeiffer och Darla Schumm klassisk flickboksmark genom sin omläsning av Susan Coolidges *What Katy Did* (1872). Deras analys kontrasterar mot exempelvis Shirley Fosters och Judy Simons tolkning i *What Katy Read. Feminist Re-Readings of 'Classic Stories' for Girls* genom att undersöka hur funktionshinder skrivs in i berättelsen. Analysen blottlägger hur funktionsvariationsstudier kan bidra med nya genomlysningar av klassiska barnböcker då binariteter som normalitet och sjukdom bryts upp. Också i Amanda Hollanders artikel "Liberty in the Age of Eugenics. Non-Normative Bodies in Fabian Socialist Children's Fiction", som visar hur Jean Websters *Dear Enemy* (1915) pläderar för eugenik, rasbiologiska skullmätningar och steriliseringar av avvikande kroppar, ställs brännande frågor om normalitet och maktstrukturer. Barnkroppen träder i Hollanders artikel fram som i hög grad politiserad.

I sektionen om den läsande kroppen betonar både Margaret Mackey och Lydia Kokkola läsandet som en helkroppsupplevelse. Mackey samlar sina insatser på området i en mångfacetterad och välstrukturerad artikel, "The Child's Reading Body", om hur läsningen orkestreras i mötet mellan kropp och bok. Det digitala läsandet som förändrat läsandets landskap adresseras särskilt av Kokkola, som stöder sig på norska Anne Mangens läsforskning. Därutöver presenterar Kokkola dans som en tänkbar metod för att lära sig läsa eftersom kroppslighet och intellektuell teckenavkodning stöder varandra.

Kommersialisering av barnkroppen berörs i den avslutande sektionen, som dessutom binds samman av att de flesta artiklarna handlar om dansande kroppar. Lance Weldys initierade analys "'A dolla makes her holla'. Honey Boo Boo and the Collaborative Gaze of the Twenty-First-Century Knowing Child" behandlar skönhetstävlingar för barn utgående från Anne Higonnetts begrepp det vetande barnet (the knowing child). En kollaborativ blick (the collaborative gaze) knyter an till diskussioner om det oskuldsfulla barnet och en pedofil blick, men också till klass och femininitetsnostalgi. Weldy visar skickligt hur skönhetstävlingar för barn plockas upp av dokusåpor där barndom och femininitet adresseras enligt en särskild dramaturgi. Formatet präglas av en kommersialisering av barnkroppen, där inte ens blottandet av barnets könsorgan utgör ett hinder. Weldys balanserade analys är en ögonöppnande avslutning på antologin, och stakar ut nya möjligheter att granska hur barn förkroppsligas i barnlitteratur. Att genus mest knyts till flickor i antologin är däremot en slagsida som kunde parerats åtminstone med några självreflexiva kommentarer.

Frågan är om artiklarna i antologin, med avsikt att illustrera den materiella vändningen, verkligen tar hela språnget från konstruktivism till materialitet, eller om det fortsättningsvis rör sig om parallella diskurser som är i svang. Det är nämligen inte helt vattentäta skott mellan konstruktivistiska och materialistiska formuleringar på fältet, och inte heller i antologin. Ambitionen att frikoppla analyserna från kritiska maktperspektiv som genusteori och etnicitetsstudier är inte okomplicerat. Tvärtom finns risken att slå in öppna dörrar genom att bortse från tidigare forskning ur dessa perspektiv. Den risk hade kunnat avvärijas med mer utmejslade metodologiska ansatser. Med tanke på hur nordisk barnlitteraturforskning tagit plats inom IRSCS genom åren är det iögonfallande att ett nordiskt perspektiv och nordiska artikelskribenter saknas och hur snävt och starkt fokuserad på angloamerikanska diskurser antologin ändå är.

The Embodied Child är uppslagsrik och engagerande. Antologin bidrar till att befästa kroppslighet och materialitet som inriktningar som effektivt mutar in nya forskningsdomäner inom barnlitteraturforskningen. Om barnkroppen, som Harde och Kokkola hävdar, varit förvånansvärt osynlig i forskningen har den nu granskats ur en rad aktuella teoretiska perspektiv.

Mia Österlund
Docent i litteraturvetenskap
Åbo Akademi